

Een 27-jarige man met een verstuipte enkel

Doelgroep:

➤ Huisartsen

Samenwerkingsverband
Vroegsignalering
Alcoholproblematiek

Meneer Karelse is 27 jaar en al jarenlang patiënt in de praktijk. Hij werkt in de horeca, is gehuwd en heeft 2 jonge kinderen. Hij is geen frequente spreekuurbezoeker, maar op een dag komt hij al vroeg op het spreekuur vanwege een verstuikte enkel die hij even wil laten nakijken. Bij binnenkomst meent u een alcohollucht te bespeuren.

Vraag: Zou je benoemen dat je alcohol ruikt of niet?

- A Ja
- B Nee

Vraag: Hoe zou je benoemen dat je alcohol ruikt?

- A Bent u zich ervan bewust dat u naar alcohol ruikt?
- B Ik heb de indruk dat ik alcohol bij u ruik. Zou dat kunnen?
- C Heeft u gedronken voordat u hierheen kwam?
- D Ik ruik alcohol, dat is niet erg verstandig als u naar de huisarts gaat

Toelichting

De aanwezigheid van een alcoholgeur is één van de vele signalen die kunnen wijzen op problematisch alcoholgebruik. Het advies is dan ook om in dit geval het gesprek aan te gaan.

Kies hierbij een neutrale insteek. Ga bij jezelf na of er gevoelens of overtuigingen zijn die zo'n neutrale insteek in de weg kunnen staan. Wees nieuwsgierig, niet veroordelend, luister goed, vul niet in en stel open vragen.

Vervolg casus

Bij navraag vertelt meneer dat hij gisteren een feestje heeft gehad en iets te diep in het glaasje heeft gekeken. Zodoende is hij ook omgezwikt. Meneer vertelt het lachend, het was een gezellig feestje.

Vraag: Zou je in het dossier van meneer noteren dat hij naar alcohol ruikt?

- A Ja
- B Nee

Vraag: Hoe zou je het in het dossier noteren?

Toelichting

Het noteren van de waarneming is relevant om meerdere redenen:

- Het begrijpen van de oorzaak van zijn klacht, kan belangrijk zijn voor diagnostiek en eventuele preventie.
- Het kan helpen bij de signalering van mogelijk risicogedrag.
- Mocht meneer vaker klachten hebben die samenhangen met alcoholgebruik, dan biedt de notitie een aanknopingspunt voor een gesprek over leefstijl en preventie.

Bij het vastleggen in het dossier is het belangrijk om de waarneming neutraal, objectief en feitelijk te beschrijven.

In het HIS kun je de waarneming noteren onder de O-regel van het SOEP-verslag.

De SOEP-structuur helpt om een duidelijk verslag te maken. SOEP staat voor Subjectief, Objectief, Evaluatie en Plan. De O-regel (Objectief) is bedoeld voor de waarnemingen uit het lichamelijk en aanvullend onderzoek.

Vervolg casus

Twee weken later komt meneer ter controle met zijn enkel. Je meent weer alcohol te ruiken. Als je dit benoemt, lacht meneer het weg en zegt hij dat hij gewoon gezellig heeft gebarbecued met de buren op de eerste warme dag van het jaar.

Een paar maanden later komt meneer urine inleveren bij de assistente vanwege een vermoedelijke blaasontsteking. Ook zij ruikt duidelijk alcohol en brengt je hiervan op de hoogte.

Kort daarna komt meneer Karelse op het spreekuur voor advies over vaccinaties voor een reis. Bij binnenkomst lijkt hij goedgehumeurd, en je merkt op dat er dit keer geen alcohollicht waarneembaar is. Tijdens het gesprek bespreek je zijn algemene gezondheid.

Vraag: Zou je beginnen over de eerdere waarnemingen van alcohollicht?

A Ja

B Nee

Toelichting

De aanwezigheid van alcohollicht bij eerdere gelegenheden kan een teken zijn van problematisch alcoholgebruik. Omdat de laatste keer nog maar kort geleden is, is het verstandig om hier nu naar te vragen, ook al is de geur dit keer niet waarneembaar.

Dat de alcohollicht eerder meerdere keren is waargenomen en genoteerd, kan helpen om het gesprek te openen. Benader het onderwerp neutraal. Vraag bijvoorbeeld:

Voorbeeldvraag:

Bij eerdere afspraken is het ons een paar keer opgevallen dat u naar alcohol rook.

➤ Drinkt u vaak alcohol?

Vervolg casus

Omdat het bij eerdere afspraken meerdere keren is opgevallen dat meneer een alcohollicht bij zich droeg, besluit je dit ter sprake te brengen. Je zegt: 'Bij eerdere afspraken is het ons een paar keer opgevallen dat u naar alcohol rook. Drinkt u vaak alcohol?'

Meneer reageert laconiek en haalt zijn schouders op. 'Ach, iedereen drinkt weleens te veel,' zegt hij met een lachje.

Vraag: Hoe zou je hierop reageren?

- A** Je gaat er verder niet op in. Meneer staat duidelijk niet open om hier verder over te praten en er is geen verband met zijn klachten.
- B** Je vraagt door: 'We hebben het hier niet over één keer, maar over drie keer dat u naar alcohol rook. Dat is geen toeval meer, toch?'
- C** Je vraagt door: 'Sommige mensen drinken af en toe een paar glazen, anderen wat vaker. Hoe is dat voor u?'

Zijn houding lijkt luchtig, maar hij ontwijkt een directe beantwoording van de vraag.

Dit moment biedt je de kans om verder door te vragen en voorzichtig het gesprek over zijn alcoholgebruik te openen, zonder direct confronterend te zijn. Probeer te voorkomen dat je beschuldigend overkomt (zoals in antwoord B). Wees neutraal (zoals in antwoord C).

Verloop casus

Meneer Karelse reageert verrast en erkent dat hij het best confronterend vindt om het zo terug te horen. Je toont begrip en geeft aan dat als hij er interesse in heeft, er verschillende manieren zijn om bewuster om te gaan met alcoholgebruik.

Meneer Karelse geeft aan dat hij erover wil nadenken. Je spreekt af dat hij nog een keer terugkomt op het spreekuur. Hij bedankt je voor het gesprek en vertrekt, zichtbaar in gedachten.

Tools

Signaleren en bespreekbaar maken

➤ www.herkenalcoholproblematiek.nl

De website van het Samenwerkingsverband Vroegsignalering Alcoholproblematiek. Hier vind je praktische informatie en tools die je kunnen ondersteunen bij het gesprek over alcoholgebruik.

➤ [Praktijkhandleiding leefstijl voor huisartsen](#)

In deze praktijkhandleiding van het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG) vind je praktische tips om het gesprek over leefstijl, inclusief alcoholgebruik, een plek te geven in je overvolle spreekuur.

➤ [Problematisch alcoholgebruik | NHG-Richtlijnen](#)

De [NHG-Standaard](#) geeft onder andere informatie over: de pathofysiologie en schadelijke gevolgen van alcoholgebruik, anamnese, lichamelijk onderzoek, motiverende gespreksvoering, beleid (zowel medicamenteus als aanbevelingen over e-mental health en ondersteunende gesprekken) en indicaties voor verwijzing.

Informatie over alcohol en gezondheid

➤ [Expertisecentrum Alcohol - Trimbos](#)

Het Expertisecentrum Alcohol van het Trimbos-instituut deelt wetenschappelijke kennis over alcohol en alcoholpreventie en stimuleert de toepassing daarvan.

➤ www.alcoholinfo.nl

Website van het Trimbos-instituut met informatie, tips en persoonlijk advies over alcohol.

➤ www.allesoverdrinken.nl

Website van Verslavingskunde Nederland (VKN) met informatie over alcohol en mogelijkheden voor zelfhulp.

Ondersteuning en verwijzen

E-health en zelfhulp

➤ www.thuisarts.nl/alcohol

Informatie voor zorgverleners, patiënten en naasten. Er is o.a. een alcoholdagboek te downloaden.

➤ [Apps | Alles Over Drinken](#)

Website van Verslavingskunde Nederland (VKN) met online tools om zelfstandig of onder begeleiding te minderen.

Preventie-aanbod in de regio

➤ [Contactpersonen](#) van de regionale verslavingspreventie

➤ [Adviesgesprekken](#) met een preventiemedewerker

Colofon

Uitgave: april 2025 *Auteurs:* Wilma Noteborn (Lionarons GGZ/De Wijkpraktijk) en Tamarah de Jong (Trimbos-instituut)

Vormgeving: The Creative Hub | Canon

Contact: info@herkenalcoholproblematiek.nl

